

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

kirjaamo@stm.fi

Viite: Lausuntopyyntö STM 044:00/2016

Lausunto lomitusjärjestelmien toimeenpanon uudistamistyöryhmän raportista ja säädösluonnoksista

Lomituspalvelut ovat maanviljelijöiden tärkein työssä jaksamista tukeva sosiaalinen palvelu. Lomituspalveluiden tehtävänä on mahdollistaa riittävä irrottautuminen raskaasta työstä ja palautuminen maatilan hoidosta. Tässä tehtävässä se tukee myös eläinten hyvinvointia. Kotieläintilalla huolenpito ja vastuu on kokonaisvaltaista. Maatilojen koon kasvaessa ja teknologian lisääntyessä viljelijöiden lomantarve ei ole vähentynyt eikä muuttunut. Lomituslainsäädännön uudistuksen lähtökohdan tulisi olla ennen kaikkea viljelijänäkökulma, ei mikään muu.

Lakiesityksessä esitetään lomaoikeuden muuttamista tilakohtaiseksi. Tämä aiheuttaa erityisen suuria ongelmia tiloilla, joilla esim. sisarukset ovat yhdessä yrittäjinä tai vanhemmat ja lapset yhdessä. Voidaanko todella edellyttää, että aikuiset ihmiset pakotetaan lomailemaan yhtä aikaa? Lakiin on sisällytettävä mahdollisuus valita tilakohtaisen tai henkilökohtaisen lomaoikeuden välillä. Jos lomitus on subjektiivinen oikeus, voidaanko sitä edes muuten määritellä kuin henkilökohtaisesti? Useamman yrittäjän tilalla siirtyminen henkilökohtaisesta tilakohtaiseen lomaoikeuteen merkitsee huomattavaa lomapäivien vähennystä, jota tilakohtaisen lomapäivien pieni lisäys ei riitä alkuunkaan kompensoimaan. Olisiko välimuotona mahdollinen talouskohtainen lomaoikeus, jolloin saadaan ratkaistua esim. yhtymien ja sisarusten eri lomatoiveet?

Esitetyt työajan laskutavat johtavat siihen, että melko suurillakin tiloilla vain yksi lomittaja tulisi loman ajaksi tilalle töihin, vaikka normaaliolosuhteissa esim. pariskunnan molemmat puoliset tekevät karjanhoitotyötä. Esitetystä työajan laskentamenetelmässä on vakavia puutteita, eikä sitä voida hyväksyä. Tilojen tasapuolinen kohtelu uudessa lomitusjärjestelmässä on tärkeää. Työaikamitoituksen on oltava siten laadittu, että erikokoiset, eri tuotantosuuntien ja eri määrän yrittäjiä työllistävät tilat saavat samanlaisen kohtelun. Työpäivän mitoitus eläinyksikköperusteisena alentaa erityisesti lypsykarjatilojen ja usean yrittäjän tilan työaikaa. Sen sijaan naudanlihan tuotannossa ja sianlihan tuotannossa se useimmiten jatkaa työaikaa. Mitoitus ei huomioi käsityövaltaisia tuotantoyksiköitä. Erityisesti pienet 6-10 yksikön karjat sekä 20-30 eläinyksikön karjat joutuvat kärsimään nykyiseen verrattuna. Toimet tilakohtaisen työajan ylittyessä esim. poikimisten vuoksi on määriteltävä. Nyt vaarana on, että ylimenevät tunnit ovat heti markkinahintaisia. Niin ikään työmäärälaskenta ei huomioi laidunnusta eikä ulkoiluttamista. Parsinavetoilla on laidunnuspakko ja hyvinvointikorvaus edellyttää ulkoiluttamista.

Sijaisapuun käytettäviä tunteja ei saa sitoa yksioikoisesti henkilön normaaliin työmäärään vaan siinä on annettava jouston mahdollisuus hallinnoivalle yksikölle. Jousto voi olla niin ylös- kuin alaspäin. Tuntimäärän riittävyudessa tulee ongelmia esim. parsinavetoissa ja useamman yrittäjän tiloilla.

Hevostilojen osalta esitettyä tiukempaa rajausta lomaoikeuteen ei voida hyväksyä. Tiloilla tuotetaan muita hevosalan palveluita, kuten ratsastus-, laidun-, pihatto- ja täysihoitopalveluita tai harjoitetaan hevosten valmennustoimintaa. Vaikka esityksen mukaisten kasvatukseen käytettävien hevosten kautta syntyisikin lomaoikeus, jäisivät muun elinkeinotoiminnan piirissä olevat hevoset lomitukseen ulkopuolelle.

Jos tilakohtaisessa lomituksessa viljelijät veloitetaan pitämään lomansa yhtä aikaa, heille tulee turvata riittävä varmuus eläinten hoidon kaikkien tehtävien hoitamisesta tilalla heidän lomalla ollessaan. Muuten loman pitäminen on mahdotonta ja koko järjestelmä romuttuu.

Esitetty malli asettaa erityisiä vaatimuksia lomittajan ammattitaidolle. Jos lomittaja toimii isommalla tilalla yksin, se on hänenkin kannaltaan stressaavaa. Tilakohtainen lomaoikeus ei tue lomittajien kokoaikaistumista, koska täysillä päivillä (18 h) ei lomittajan kv-tes:n mukainen viikkotyöaika riitä koko viikolle vaan se joudutaan pilkkomaan usean lomittajan kesken. Lisääntyneet tekniset vaatimukset tiloilla aiheuttavat ammatillisen lisäkoulutuksen tarvetta. Uusien lomittajien saaminen ammattiin on haasteellista. Yrittäjämutooiseen lomittajapalveluun ei alueellamme havaintojemme mukaan ole juuri kiinnostusta. Siitäkin syystä olisi tärkeää, että tilan omia perheenjäseniä, jotka ovat myös mahdollisia tilanpidon jatkajia, voitaisiin käyttää lomituspalveluiden toteuttajina.

On hyvä, että tuetun maksullisen lomituksen määrää korotetaan 200 tuntiin/ lomaan oikeutettu. Samalla kuitenkin lisätään epävarmuutta, koska muussa kuin itsejärjestetyssä lomituksessa tuetun maksullisen lomituksen saaminen on harkinnanvaraista. Tämä on yksi lakiin sisältyvistä viitteistä, jotka antavat ymmärtää vähitellen oltavan siirtymässä yhä enemmän itsejärjestetyn lomituksen käyttöön. Maksujen kohtuullistaminen pysyvämmiin on hyvä asia ja nykyisessä kannattavuuden aallonpohjassa hyvin tervetullut asia.

Jos uuden lain myötä pystytään yksinkertaistamaan ja yhdenmukaistamaan lomituksen hallintoa, parannetaan myös palvelun laatua yrittäjille, koska erilaiset tulkinnot asioista vähenevät. Valtakunnallisen, toimivan, tietojärjestelmän luominen on välttämätöntä. Maakunnallinen itsehallinto ei saa johtaa erilaisiin toimintakulttuureihin eri puolilla maata. Myös yrittäjien kannalta selkeän ja yksinkertaisen muutoksenhaku- ja valitusmenettelyn olemassa ololle on tarvetta. Yrittäjän oikeusturva päätöksissä on turvattava.

Suunniteltu lomituspalvelujen siirtyminen nykyisestä valtion budjetin erillismomentin arvioperusteisesta rahoituksesta maakuntien yleiskatteelliseen rahoitukseen asettaa haasteen palveluiden turvaamiselle ja niiden toimeenpanolle.

MTK-Pohjois-Suomi ry

Johtokunta

Psta

Markku Karjalainen

kenttäpäällikkö